

“Πολιτισμική προσέγγιση
στην θεωρία του πολυτελούς
τουρισμού”

A thing of beauty is a joy forever

J. Keats

EMURK PANTELIYON
4. Park 301 3001 T. 0 312 312 312

TB

Η πόλη της Καβάλας

Πόλη στρατηγικής σημασίας, κάστρο, πολεμική πόλη, μικρή σκάλα του Λεβάντε, δραστήριο λιμάνι, διαμετακομιστική αποθήκη, παλιό εμπορείο των Γενοβέζων, εμπορική πόλη, ένα από τα σημαντικότερα λιμάνια της Μακεδονίας, πόλη με έντονο ναπολιτάνικο χρώμα και άρωμα καπνού είναι μερικοί από τους χαρακτηρισμούς που αποδίδουν ταξιδευτές του 19^{ου} αιώνα στην Καβάλα. Γνωστή στους κλασσικούς χρόνους ως Νεάπολη και στους Βυζαντινούς ως Χριστούπολη, η Καβάλα κατακτήθηκε από τους Οθωμανούς στα τέλη του 14^{ου} αιώνα.

Βρίσκεται σε περιοχή σημαντικής γεωστρατηγικής και εμπορικής σημασίας, με αποτέλεσμα ο οχυρωμένος οικισμός να χρησιμεύει ως φυλάκιο και προπύργιο διάφορων τοπικών ή περαστικών αρχόντων και αυτοκρατοριών. Βρίσκεται σε κομβικό σημείο συνάντησης εμπορικών οδών και θαλάσσιων δρόμων χαιρετίζοντας με την ίδια συχνότητα αγίους και στρατηγούς.

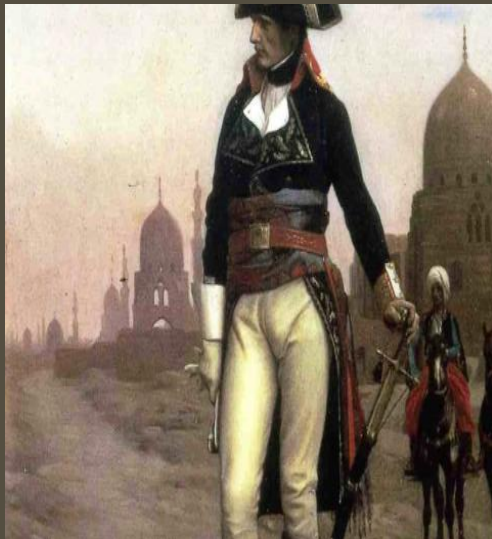
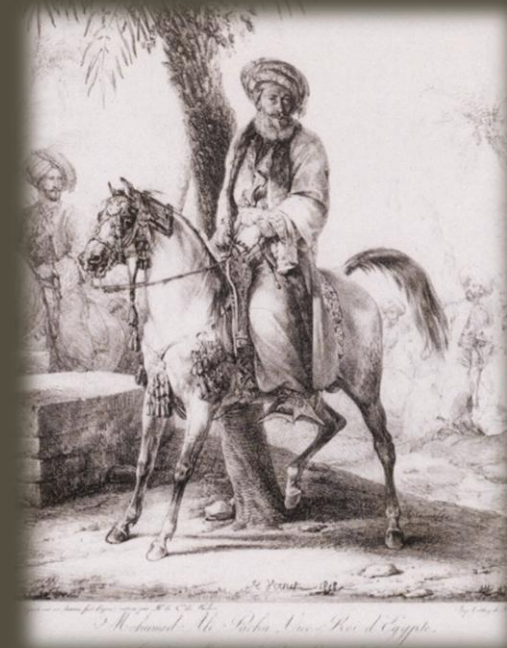
Οι λεγεώνες του Κάσσιου και του Βρούτου σημάδεψαν στη μάχη των Φιλίππων την πολιτική και πολιτισμική φυσιογνωμία της Ευρώπης. Ο Άγιος Πάυλος με πρώτο Ευρωπαϊκό σταθμό το λιμάνι της Καβάλας, βάφτισε την πρώτη Χριστιανή της Ευρωπαϊκής Ηπείρου, ενώ στρατιές Βυζαντινών και Σταυροφόρων την εξωράισαν με εμφανή ακόμη κτίσματα.

Το Οθωμανικό όνομα Καβάλα πρωτοχρησιμοποιήθηκε στα μέσα του 16^{ου} αιώνα και για δύο αιώνες παρέμενε μια άσημη κωμόπολη στις ακτές του Βορείου Αιγαίου. Η έκρηξη της καλλιέργειας του καπνού στα μέσα του 18^{ου} αιώνα μετέτρεψαν την πόλη σε διεθνές εμπορικό κέντρο κρατικών μονοπωλίων, διεθνών εταιρειών και διπλωματικών εκπροσώπων ολόκληρου του τότε γνωστού κόσμου. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία μολονότι στη δύση της, εξακολουθούσε να έχει υπό την κυριαρχία της την Αίγυπτο, καθώς και τον ευρύτερο Αραβικό κόσμο. Την εποχή αυτή γεννιέται στην Καβάλα ο Μοχάμεντ Άλι.

Το 1798 ο Ναπολέων εισβάλλει στην Αίγυπτο. Η Υψηλή Πύλη ζητάει από την Καβάλα 300 άνδρες. Τον Δεκέμβριο του 1800 ο Μοχάμεντ Αλί, αναχωρεί από την πόλη του και φτάνει στο λιμάνι της Αλεξάνδρειας στις 8 Μαρτίου του 1801. Από αυτήν την στιγμή η ζωή του ανήκει στην Αίγυπτο.

Το τι ακριβώς μεσολάβησε και από άσημος στρατιώτης μετατράπηκε στον ιδρυτή της σύγχρονης Αιγύπτου είναι αντικείμενο διαφορετικής συζήτησης. Είναι όμως εμφανές πως η συναισθηματική σχέση του με την γενέτειρα πόλη παρέμεινε καθ' όλη τη διάρκεια της μακράς βασιλείας του.

Η ιστορία του Ιμαρέτ στην Καβάλα

Το 1817 δωρίζει στην Καβάλα το μεγάλο καθίδρουμα του Μοχάμεντ Άλι, το Ιμαρέτ, που θα διαμορφώνει για ένα περίπου αιώνα τις διοικητικές, κοινωνικές, φιλανθρωπικές και εκπαιδευτικές συνθήκες καθημερινότητας της τοπικής κοινότητας.

Το Ιμαρέτ λειτούργησε ως Ιεροδιδασκαλείο μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα και διέκοψε τη θρησκευτική και εκπαιδευτική λειτουργία του το 1922, όταν με την ανταλλαγή των πληθυσμών που επέβαλε η συνθήκη της Λωζάννης απομακρύνθηκαν από την περιοχή οι Μουσουλμανικοί πληθυσμοί.

Στεγάζοντας όμως προσφυγικό πληθυσμό από τη Μικρά Ασία διατήρησε αναλλοίωτο το φιλανθρωπικό και κοινωνικό του χαρακτήρα. Παρέμεινε περιουσία της Βασιλικής οικογένειας της Αιγύπτου μέχρι την Αιγυπτιακή επανάσταση και με την εθnicoποίηση των περιουσιών που επέβαλλε ο Νάσερ αναγνωρίσθηκε ως ιδιοκτησία του Αιγυπτιακού Οργανισμού Βακουφικών περιουσιών.

Το Ιμαρέτ της Καβάλας είναι το μοναδικό στον Ελληνικό χώρο σωζόμενο έργο από τα μεγάλα αγαθοεργά ιδρύματα, που κοσμούσαν τις πόλεις στα χρόνια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Κτίστηκε σε δύο κύριες φάσεις το 1817 και το 1820 και συμπληρώθηκε αργότερα με ξυλόπυκτα κτίρια το 1863. Καταλαμβάνει έκταση περίπου 4.200 τ.μ. με χαρακτηριστικό την εσωστρεφή οργάνωσή του γύρω από περικλειστα αίθρια – αυλές. Περιλάμβανε τέσσερις ενότητες εν σειρά:

- Σχολείο πρώτης βαθμίδας και κουζίνα (Ιμαρέτ) που έδινε φαγητό στους μαθητές της σχολής και τους φτωχούς της πόλης, ανεξαρτήτου θρησκείας,
- Δύο διαδοχικές μονάδες ιεροδιδασκαλείου ανώτερης βαθμίδας (μεντρεσέ) με αίθουσα διδασκαλίας-προσευχής, σειρές δωματίων γύρω από αυλές, λουτρό, χώρους υγιεινής για τους μαθητές της σχολής καθώς και χτιστές κλειστές δεξαμενές νερού για την υδροδότηση του κτιρίου.
- Γραφεία Διεύθυνσης του Αιγυπτιακού Βακουφιού.

Η τυπολογία του Ιμαρέτ ακολουθεί την διάταξη των κτισμάτων ομαδικής διαβίωσης και είναι αυτή που βοήθησε στην μετατροπή του σε χώρο φιλοξενίας (ξενοδοχειακή διαμονή).

Το 1953 αναγνωρίστηκε ως ιστορικό μνημείο από το Ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού.

Οι τελευταίοι ένοικοι του Ιμαρέτ έφυγαν γύρω στο 1970. Η ασύμβατη εν τω μεταξύ χρήση, η ανθρώπινη αδιαφορία, η εγκατάλειψη και ο χρόνος, προκάλεσαν εκτεταμένες καταστροφές και φθορές στο κτίσμα.

Η αποκατάσταση

Το 2001, μετά από μακρές και επίπονες διαπραγματεύσεις, υπεγράφη συμφωνία ανάμεσα στην Ιμαρέτ Α.Ε. και την Αιγυπτιακή κυβέρνηση για την πλήρη αναστήλωση του κτιρίου και την απόδοση του σε σύγχρονη χρήση. Κύριος στόχος δεν ήταν απλά η αποκατάσταση του κτιρίου και η μετατροπή του σε ξενοδοχείο, αλλά η αναβίωση της αύρας της εποχής, για όσους ενδιαφέρονται να βιώσουν τη μοναδική ατμόσφαιρα ενός μνημείου και να διδαχθούν την ιστορία του μέσω επιλεγμένων πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Η αναστήλωση του Ιμαρέτ αποτέλεσε το πιο δαπανηρό έργο μνημειακής αποκατάστασης που υλοποίησε ο ιδιωτικός τομέας στην Ελλάδα. Για την αποκατάσταση της δομής και της αισθητικής αρτιότητας του μνημείου χρειάστηκε να γίνουν:

- Εκτεταμένες στατικές παρεμβάσεις στο φορέα του κτιρίου.
- Εκτεταμένες καθαιρέσεις και κατασκευή νέων επιχρισμάτων με σύνθεση κονιαμάτων και επιχρισμάτων ανάλογη των αρχικών.
- Συμπληρώσεις περιορισμένου αριθμού δομικών μελών.
- Αντικατάσταση των επικαλύψεων των μολυβδοσκέπαστων τρούλων.
- Αποκατάσταση και επανατοποθέτηση των δαπέδων εσωτερικού χώρου.

- Συντήρηση των σωζόμενων αυθεντικών κουφωμάτων (όπου υπήρξε δυνατόν), ντουλαπιών, τζακιών και καπνοδόχων, κιγκλιδωμάτων, κλιμάκων, κρηνών κλπ.
- Κατασκευή νέων ξύλινων κουφωμάτων και ντουλαπιών (μεσάντρες) στο ύψος των αυθεντικών, ώστε να συμπληρωθεί με αισθητική αρτιότητα το ύψος και η ατμόσφαιρα των χώρων.

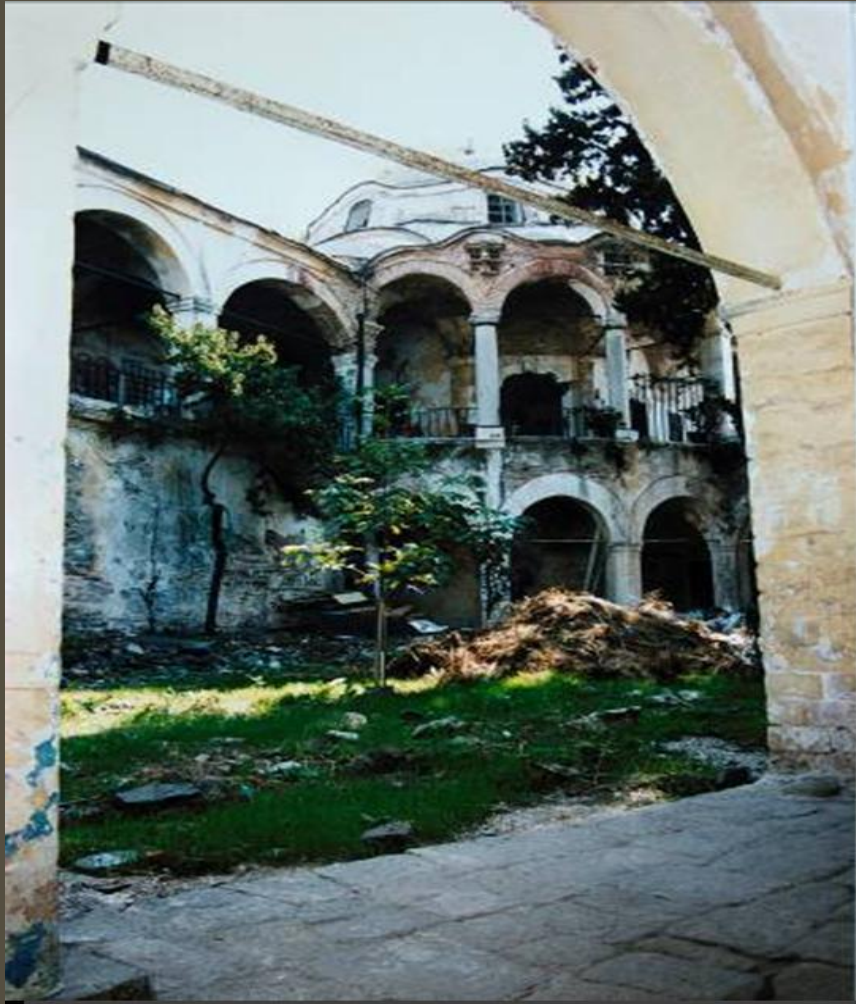
Για την ικανοποίηση των απαιτήσεων ενός σύγχρονου χώρου φιλοξενίας απαιτήθηκε:

- Η διάνοιξη θυρών για τη λειτουργική σύνδεση των χώρων, καθώς και η κατασκευή χώρων υγιεινής εντός των δωματίων με κατασκευές αναστρέψιμες.
- Η κατασκευή ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων για την ικανοποίηση των αναγκών σε φωτισμό, θέρμανση, ψύξη των χώρων, νερό, τηλέφωνο και ίντερνετ.

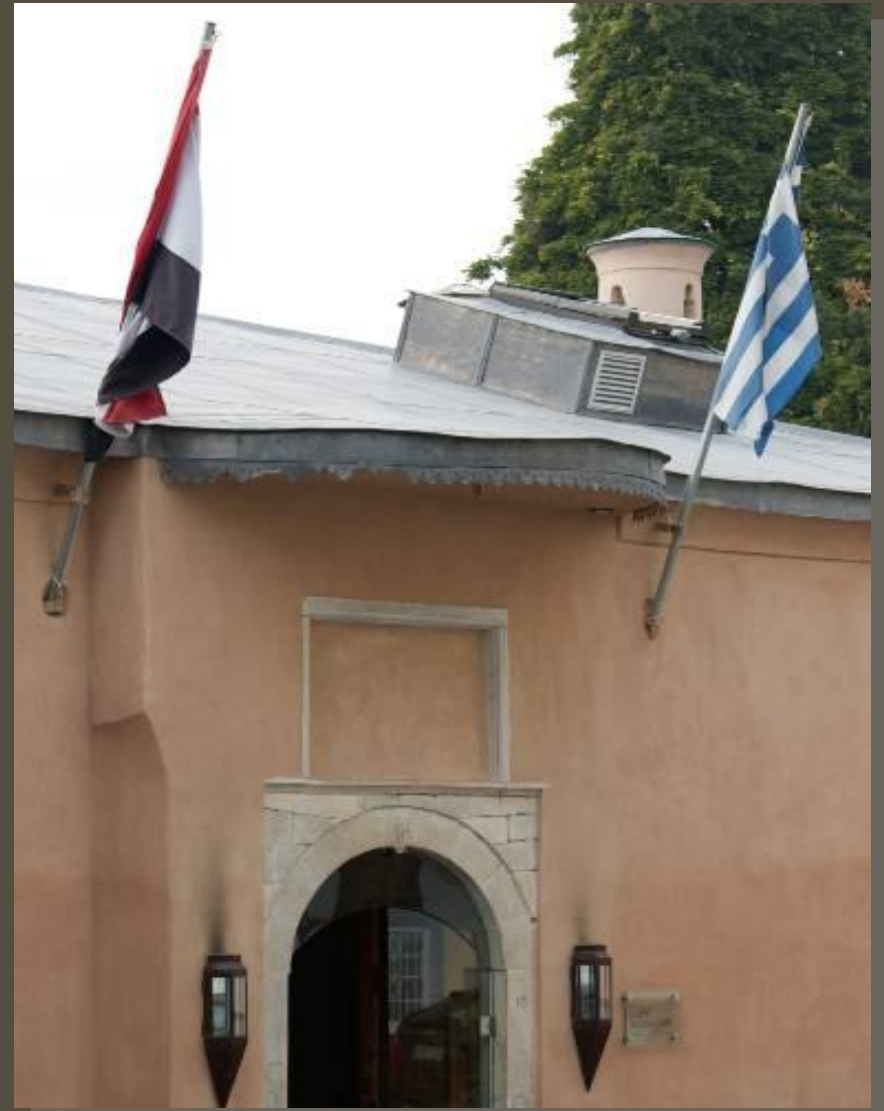

Το Ιμαρέτ σήμερα

Η αποκατάσταση του κτιρίου διήρκεσε 22 μήνες και ολοκληρώθηκε το 2004. Από τα 56 κελιά των μαθητών που υπήρχαν δημιουργήθηκαν 26 δωμάτια φιλοξενίας, διαφορετικά σε μέγεθος, εξοπλισμό και διακόσμηση.

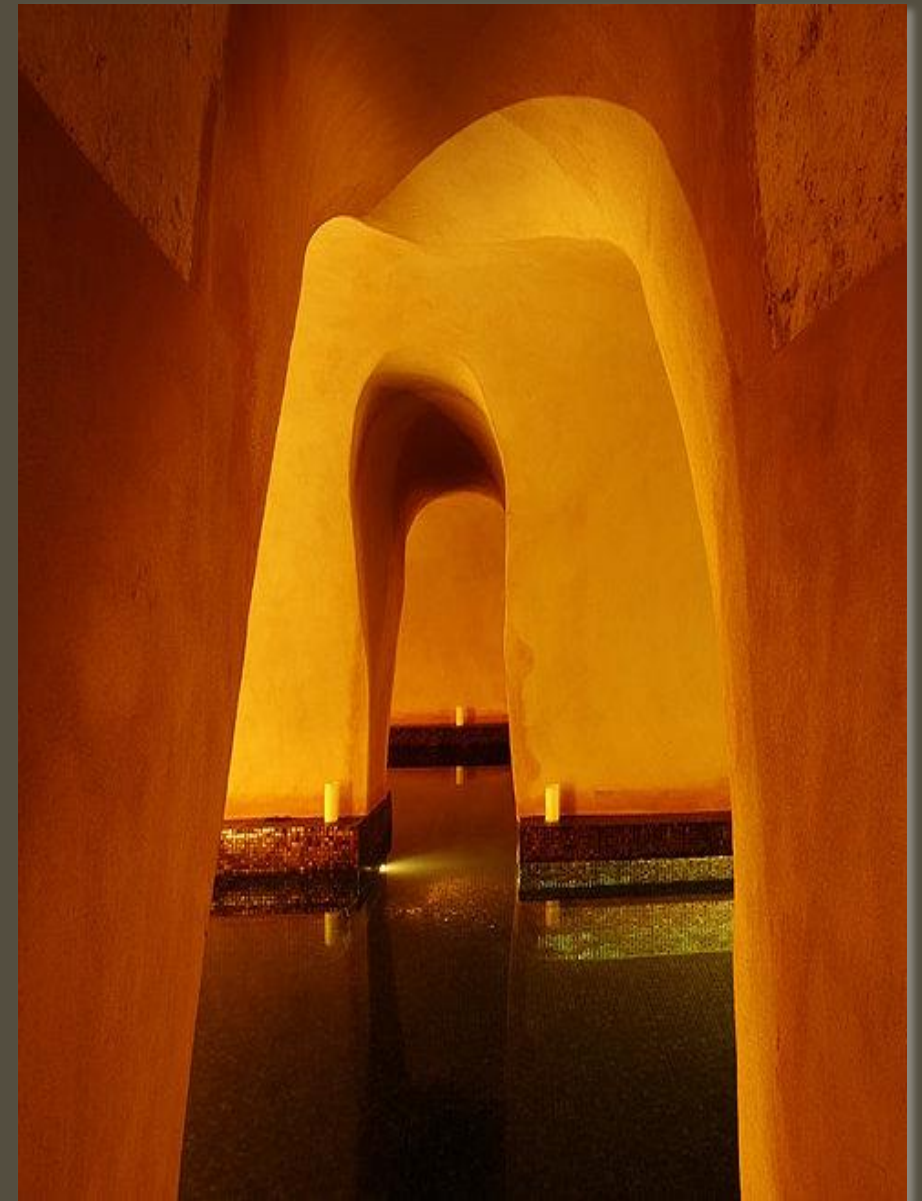

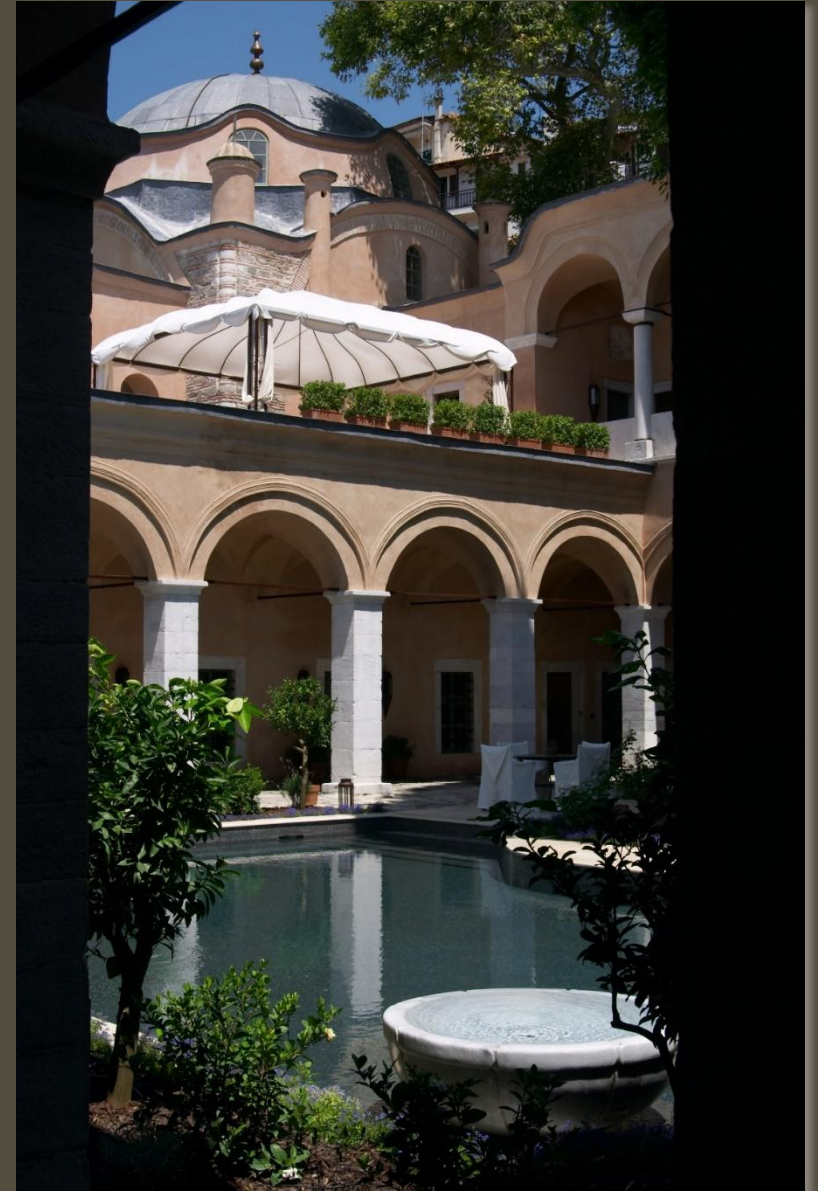
Το παλαιό λουτρό αναστηλώθηκε και μετά από μελέτη με τη συνεργασία του Princeton University of New Jersey, λειτουργεί κατά τα πρότυπα των τότε παλατιανών λουτρών, ενσωματώνοντας όλες τις παραδοσιακές τεχνικές και χρησιμοποιώντας αυθεντικές πρακτικές της Ανατολής.

Από τις δύο παλαιές δεξαμενές η μία υποστηρίζει το σύστημα πυρόσβεσης και η άλλη χρησιμοποιείται σαν εσωτερική θερμαινόμενη κιστέρνα.

Στον περικόλειστο κήπο του πρώτου μεντρεσέ κατασκευάστηκε χρηστική υδάτινη επιφάνεια βάθους ενός μέτρου, ακολουθώντας την Ισλαμική αντίληψη διαχείρισης εσωτερικών χώρων.

Στους κοινόχρηστους χώρους δημιουργήθηκαν χώροι ανάπαυσης και οι κήποι φυτεύτηκαν με πορτοκαλιές και αρωματικά φυτά.

Στο κτίριο της παλαιάς διοίκησης δημιουργήθηκαν δύο αίθουσες πολλαπλών χρήσεων στο ισόγειο (120 και 60 θέσεων αντίστοιχα), ενώ στον πρώτο όροφο λειτουργούν πλέον οι χώροι εστίασης (εστιατόριο, μπαρ, tea room) του ξενοδοχείου.

Η παλαιά αίθουσα διδασκαλίας και προσευχής έχει μετατραπεί σε εκθεσιακό χώρο, που επίσης παραχωρείται για διαλέξεις και εκδηλώσεις επιστημονικού και πολιτιστικού περιεχομένου.

Η προσέγγιση της κτιριακής και πολιτισμικής διαχείρισης του Ιμαρέτ, επεκτάθηκε και στην επιλογή του εξοπλισμού του.

Οι χάλκινοι νιπτήρες κατασκευάστηκαν στο Κάιρο, οι μαρμάρινες γούρνες λαξεύτηκαν από τοπικούς τεχνίτες και ισλαμικά φωτιστικά αναπαράχθηκαν στην Αίγυπτο. Τα υφάσματα από μετάξι, λινό και βαμβάκι σχεδιάστηκαν στην Ιταλία σε απομίμηση ύφανσης εποχής και η επίπλωση του ξενοδοχείου είναι ιδιαίτερα λιτή.

Οικία Μοχάμεντ Άλι

Η φερόμενη ως οικία του Μοχάμεντ Άλι βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της χερσονήσου της Παναγίας και ανήκει επίσης στον Αιγυπτιακό Οργανισμό Βακουφίων. Με τη συμφωνία του 2001 το σπίτι μισθώθηκε επίσης από την εταιρία Ιμαρέτ Α.Ε. Αναστηλώθηκε με τις ίδιες αρχές που χαρακτηρίζουν την αποκατάσταση του Ιμαρέτ και λειτουργεί ως μουσειακός χώρος που φιλοξενεί πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Έγιναν όλες οι απαραίτητες στατικές επεμβάσεις στο φορέα του κτιρίου και συντηρήθηκαν όλα τα ξύλινα μέρη του.

Ερευνητικό Κέντρο Μοχάμεντ Άλι

Η συντήρηση δύο μνημείων με έντονο ισλαμικό αρχιτεκτονικό χαρακτήρα, η μελέτη της ανεξίθρησκης και διαπολιτισμικής ηγεμονίας του Μοχάμεντ Άλι, αλλά και η επιρροή του αρχαιοελληνικού κλασικού και Βυζαντινού πολιτισμού στο πρώιμο Ισλάμ αποτέλεσαν το έναυσμα για τη δημιουργία το 2006 και με έδρα την οικία του Μοχάμεντ Άλι του ΜΟΗΑ ενός μη κερδοσκοπικού, μη κυβερνητικού οργανισμού. Το 2014 αναγνωρίστηκε από την Ελληνική Πολιτεία ως Ερευνητικό Κέντρο εποπτευόμενο από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ) του Ελληνικού Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

Ως πεδίο δράσης του ΜΟΗΑ ορίστηκε η μελέτη και η έρευνα των επιτευγμάτων του εκκοσμικευμένου Ισλάμ στο χώρο της επιστήμης, της τέχνης και του πολιτισμού από την εμφάνισή του μέχρι την εποχή της νεωτερικότητας και η αναμφισβήτητη επιρροή του στον σύγχρονο κόσμο.

ΜΟΗΑ

MOHAMMED ALI RESEARCH CENTER

Τομείς Έρευνας

Συγκεκριμένα το Ερευνητικό Κέντρο Μοχάμεντ Άλι (ΜΟΗΑ) έχει ως στόχο να υλοποιήσει, να υποστηρίξει, να προωθήσει και να διαδώσει ερευνητικά και αναπτυξιακά προγράμματα και εκδηλώσεις, που αναφέρονται στον ισλαμικό πολιτισμό. Επίσης αναλύει την αλληλεπίδραση του Ισλαμικού κόσμου με τον παγκόσμιο πολιτικό, γεωγραφικό και πολιτισμικό περιβάλλον. Οι δραστηριότητες επικεντρώνονται στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, τις Θετικές Επιστήμες, το Περιβάλλον, τις Τέχνες και τον Πολιτισμό.

Συνεργασίες

Το ΜΟΗΑ έχει αναπτύξει ένα ευρύ δίκτυο συνεργασιών με εθνικούς και διεθνείς φορείς που σχετίζονται με το έργο και τη δράση του Κέντρου. Ενδεικτικά αναφέρονται οι κάτωθι συνεργαζόμενοι φορείς:

- Al-Azhar, Cairo
- Bahcesehir University, Istanbul
- Benaki Museum, Athens
- Biblioteca Alexandrina Egypt
- Dar al Athar al Islamiyyah, Kuwait
- National “Kapodistrian” University of Athens
- Princeton University of New Jersey, U.S.A.
- University of Cambridge, U.S.A
- University of Oxford, U.S.A
- New York University, U.S.A
- Aristotle University Of Thessaloniki
- Σουλτανάτο του Ομάν
- Center for Mediterranean, Middle East and Islamic Studies – CEMMIS
- Fulbright Foundation of Athens
- IASEM (Ινστιτούτο Μεσογειακών Μελετών)
- Institute du Monde Arab, Paris
- Omani Society for Fine Arts, Oman

Δράσεις

- Διεθνής Διαγωνισμός Εικονικής Δίκης Ρωμαϊκού και Ευρωπαϊκού Δικαίου – Moot Court
- Καβάφεια
- Διεθνή Συνέδρια
- Διαλέξεις
- Εκθέσεις
- Εκπαιδευτικά Προγράμματα
- Παρουσιάσεις Βιβλίων
- Συναυλίες
- Εκδόσεις

"Παρά το γεγονός ότι το χάσμα μεταξύ του Ισλάμ και της Ευρώπης θα είναι πάντα βαθύτερο από αυτό που παρατηρείται ανάμεσα στους διαφορετικούς Ευρωπαϊκούς λαούς, υπάρχουν δύο λόγοι για τους οποίους απλά δεν μπορούμε να αποκλείσουμε το Ισλάμ στην σύνθεση της Ευρωπαϊκής πολιτιστικής ιστορίας: αφενός η μοναδική ευκαιρία να συγκρίνουμε την αφομοίωση της ίδιας (αρχαίας) κληρονομιάς, και αφετέρου η αφθονία των ιστορικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ τους. "

-C.H. Becker, Ισλαμικές Σπουδές (1924-1932) 1,39 (διάλεξη 1921)